

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
доктора економічних наук, професора
Мельника Степана Івановича

на дисертацію Чубаєвського Віталія Івановича на тему:
«ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ СИСТЕМ ЗАХИСТУ
КОРПОРАТИВНОЇ ІНФОРМАЦІЇ»

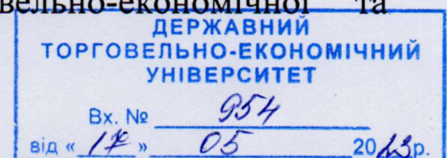
подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Актуальність теми та загальна характеристика роботи. В сучасних умовах стрімкого впровадження інформаційних технологій в усі сфери життєдіяльності, поглиблення інтеграційних та глобалізаційних процесів, корпоративні структури функціонують в системі національної економіки, створюючи мультиподану вартість, що актуалізує пошук конструкту реалізації концепції цифрової економіки та висуває нові завдання в корпоративному секторі національної економіки щодо забезпечення економічної ефективності систем захисту корпоративної інформації.

Водночас забезпечення економічної ефективності систем захисту корпоративної інформації наразі гальмується нерозвиненістю захисту та контролю за інформаційним простором від несанкціонованого доступу до інформації, значною декларативністю нормативно-правового поля інформаційної сфери, розпорошеністю функцій регулювання на корпоративному рівні щодо визначення стратегічних напрямів скорочення технічного відставання інформаційних технологій, джерел інвестування у впровадження новітнього програмного забезпечення і техніки, відсутністю засад ефективного функціонування систем захисту інформації відповідно до економічних критеріїв ефективності.

У зв'язку з цим дисертаційна робота Чубаєвського Віталія Івановича на тему «Економічна ефективність систем захисту корпоративної інформації» є актуальним та своєчасним дослідницьким завданням.

Зв'язок теми дисертації з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота Чубаєвського В.І. виконана згідно плану науково-дослідної роботи Державного торговельно-економічного університету. Зокрема, результати дослідження представлено в темах: «Системи оцінювання економічної ефективності захисту корпоративної інформації» (термін виконання 05.2021 – 03.2024, номер державної реєстрації 0121U110908), «Цифрова трансформація торговельно-економічної та

туристичної сфер України» (термін виконання 01.06.2021 – по теперішній час; замовник – МОНУ; підстава для проведення НДР – наказ МОНУ від 16.04.2021 р. №434). Здобувачем запропоновано інтегральну методику оцінювання рівня ефективності системи захисту корпоративної інформації підприємства; розроблено підходи до математико-алгоритмічної та комп'ютерної підтримки процедури прийняття рішень у задачі організаційно-економічного забезпечення ефективного захисту корпоративної інформації; сформульовано методику багатокритеріальної оптимізації витрат на систему захисту корпоративної інформації на основі методології генетичного алгоритму VEGA (Vector Evaluated Genetic Algorithm); систематизовано особливості оцінки економічної ефективності інформаційної безпеки з урахуванням особливостей діяльності оптово-роздрібних підприємств; розроблено підходи до вирішення проблем захисту персональних даних в електронно-інформаційному середовищі торговельно-економічної та туристичної сфер України.

Ознайомлення з рукописом дисертації, рефератом та публікаціями здобувача дозволяє зробити висновок про обґрунтованість наукових положень дослідження. У дисертації знайшла широкого використання система наукових методів дослідження: порівняльний, структурний та логіко-історичний; системно-функціональний метод; методи системного аналізу, теоретичного узагальнення та синтетичних оцінок; теорії ймовірності і математичної статистики; методи порівняння, математичні та статистичні методи аналізу, анкетного; метод аналізу ієрархій (МАІ), метод нечітких правил, теорія Байєсовських мереж (БМ), елементи нечіткої логіки (НЛ). Отримані автором наукові результати мають високий ступінь обґрунтованості, що підтверджується також узагальненням значної кількості фундаментальних праць вітчизняних та закордонних науковців, використанням статистичної інформації, достатньою апробацією та впровадженнями у роботу організацій, на міжнародних науково-практичних конференціях та публікаціях.

У роботі визначено низку завдань, реалізація яких дозволила досягти мету дослідження – обґрунтувати методологію, розробити та запровадити практичний інструментарій формування економічно ефективної системи захисту корпоративної інформації.

Вирішення поставлених завдань, коректне застосування відповідного комплексу методів дослідження, ґрунтовна теоретична та статистична база дослідження дозволили забезпечити наукову обґрунтованість наукових

положень, висновків та рекомендацій дисертації.

Основні наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації, їх наукова новизна.

Вивчення рукопису дисертації, реферату та наукових публікацій здобувача дозволило виокремити найбільш значущі наукові положення дослідження, які визначають його наукову новизну:

- вдосконалено визначення поняття «корпоративний інформаційний простір» на основі узагальнення та виокремлення нових сутнісних ознак, запропоновано його структуру та представлено зв'язки між окремими елементами, ідентифіковано еволюцію корпоративного інформаційного простору та особливості його розвитку на сучасному етапі (п. 1.1.). Це створює потужний теоретичний базис для розроблення методології та окремих механізмів захисту корпоративної інформації;

- вдосконалено теоретичний концепт захисту корпоративної інформації, який представлено як систему принципів, методів та процесів протидії загрозам інформаційній безпеці підприємства, що спрямовуються на порушення функціонування корпоративного інформаційного простору та складається з підсистем ідентифікації, аналізу, попередження та нейтралізації загроз; на основі систематизації залежностей між параметрами та функціями корпоративного інформаційного простору доведено важливу роль захисту корпоративної інформації у забезпеченні економічної ефективності функціонування підприємства (п. 1.2), що формує теоретичну основу розробки та запровадження економічно ефективних систем управління інформаційною безпекою;

- розроблено концепцію формування корпоративної інформаційної безпеки як системи поглядів на реалізацію такого захисту, що визначається обраною методологією, визначеними принципами та механізмом; охарактеризовано сутність та зміст окремих компонентів концепції, що поглиблює уявлення про захист корпоративної інформації та в подальшому дозволило сформулювати механізми та інструменти такого захисту для корпоративного сектору (п. 2.1);

- сформульовано методологічний підхід до оцінювання економічної ефективності захисту корпоративної інформації. Спираючись на системну методологію авторський підхід включає підсистеми: принципи оцінювання та систематизації показників; структурно-логічна послідовність етапів оцінювання; критеріальна шкала інтерпретації результатів оцінки

показників економічної ефективності; узагальнююча оцінка ефективності захисту корпоративної інформації на основі комбінації інтегрального показника та показника прогресивності розвитку системи захисту КІ. Це формує передумови для моделювання та автоматизації процедур оцінювання економічної ефективності захисту корпоративної інформації (п. 2.3);

- удосконалено методологічні підходи до систематизації та автоматизації ефектів захищеності корпоративної інформації від витоків по технічних каналах за рахунок трансформації імовірнісної моделі виконання загроз, що дозволяє підвищити об'єктивність оцінки шляхом залучення декількох експертів (п. 3.2);

- удосконалено методологічний підхід до формування організаційно-економічного забезпечення економічно ефективного захисту корпоративної інформації за рахунок структуризації елементів (заходів) забезпечення інформаційної безпеки, що мають різну функціональну спрямованість, частоту застосування, відповідність різним контурам управління, що дозволило конкретизувати концептуальні положення захисту корпоративної інформації до матриці практичних заходів (п. 5.1);

- розвинено систематизацію напрямів корпоративної політики інформаційної безпеки на основі виокремлення домінантних чинників формування її базису, а саме: створення єдиного цифрового корпоративного бізнес-простору, зростання швидкості впровадження цифрових бізнес-стратегій, що сприятиме підвищенню рівня її гнучкості у реагуванні на зміну стратегічних цілей діяльності корпоративних структур, забезпечуючи вищий рівень економічної ефективності корпоративної політики інформаційної безпеки (п. 2.2).

Основні положення наукової новизни становлять значущість як для подальших наукових досліджень, так і в реалізації практичних заходів захисту корпоративної інформації на принципах економічної ефективності.

Значущість результатів дослідження для науки та практики. Наукове значення одержаних результатів полягає в розробленні й обґрунтуванні теоретичних положень, методологічних підходів і прикладних рекомендацій щодо забезпечення економічної ефективності системи захисту корпоративної інформації в умовах динамічних трансформаційних змін національної економіки.

Проведений аналіз змісту дисертаційної роботи дозволяє стверджувати про отримання Чубаєвським В.І. нових знань, які оновлюють існуючі

теоретико-методичні засади управління інформаційною безпекою корпорацій та, зокрема, забезпечення економічної ефективності системи захисту корпоративної інформації, що складають системний базис її подальшої адаптації та модернізації.

Результати дисертації набули практичного втілення, зокрема вони використані у роботі Департаменту Кіберполіції Національної поліції України, Ради Національної безпеки і оборони України, ТОВ «КАРМА ДІДЖИТАЛ ЛТД», Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, при викладанні дисциплін в Державному торговельно-економічному університеті та в навчально-методичному процесі під час підготовки навчального посібника, збірників тестових завдань, програм, робочих програм, опорних конспектів лекцій, що засвідчують відповідні довідки.

Повнота відображення наукових положень, висновків та рекомендацій в опублікованих автором дисертації працях. Основні положення та результати дисертації опубліковано у 37 наукових працях, у т. ч.: одній одноосібній монографії; 23 наукових статтях, які надруковано у наукових фахових виданнях України та у наукових періодичних виданнях інших держав та виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз (з них 8 статей у виданнях, проіндексованих у базах даних «Scopus» і «Web of Sciens Core Collection»), 13 працях апробаційного характеру (з них 5 праць, проіндексовані у базі даних «Scopus»). Загальний обсяг опублікованих наукових праць становить 39,1 друк. арк., з них автору належить 23,7 друк. арк.

Основні положення дисертаційної роботи висвітлено та обговорено на 14 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях та наукових семінарах. Опубліковані праці повною мірою розкривають зміст дослідження та відповідають вимогам наказу МОН України № 1220 від 23.09.2019 р. «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук».

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Представлена дисертація повною мірою відповідає вимогам МОН до такого виду робіт. Структура та викладення матеріалу є чіткими та логічними, науковий стиль подачі матеріалу відповідає рівню докторської дисертації. Основні положення розкриваються за допомогою рисунків, таблиць, діаграм, що

сприяє їх візуалізації та кращому розумінню. Реферат за змістом та структурою відповідає рукопису дисертації та розкриває її основні положення, пропозиції та висновки. Зміст дисертації відповідає спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. В цілому позитивно оцінюючи представлену роботу, варто висловити зауваження та положення дискусійного характеру, обговорення яких покликане стимулювати наукову думку автора дисертації та учасників процедури її захисту на подальше продукування наукових положень щодо розвитку даного наукового напрямку:

1. В підрозділі 1.2 дисертації (с. 44-46) проведено дослідження взаємозв'язку між параметрами корпоративного інформаційного поля та здатністю ним виконувати покладені функції, що дало змогу визначити зміст поняття захисту корпоративної інформації як систему протидії загрозам інформаційній безпеці підприємства, що спрямовані на порушення функціонування корпоративного інформаційного поля та представити концепт-модель місця захисту корпоративної інформації в забезпеченні ефективного функціонування підприємства (с. 51) Однак, доцільно було б уточнити місце зовнішнього середовища в цьому процесі, визначити потенційні методи ідентифікації загроз інформаційній безпеці та реагування на зміни зовнішнього середовища.

2. У підрозділі 2.3 (с. 147-154) систематизовано та доповнено показники оцінювання економічної ефективності захисту корпоративної інформації, сформульовано підхід до оцінювання інтегрального показника ефективності захисту корпоративної інформації та представлено логічну послідовність етапів її оцінювання. Проте, доречно було б надати пояснення щодо вибору означених показників для різних корпоративних підприємств.

3. Автором у підрозділі 3.2 (с. 187-198) запропоновано програмний комплекс для оцінки актуальності загроз витоку інформації, що дозволяє комплексно оцінити рівень захищеності технічних каналів передачі інформації. Однак, не зрозуміло яким чином трактувати отримані значення. В роботі автором не наведена критеріальна шкала прийняття управлінських рішень про позитивний чи негативний результат.

4. В роботі (с. 257-269) проведено оцінювання економічної ефективності системи захисту корпоративної інформації, що дозволило

визначити ступінь досягнення максимально можливого прибутку корпоративними структурами та розробити рейтингову шкалу оцінки ефективності системи захисту корпоративної інформації. Слушною, і такою, що заслуговує на увагу є пропозиція автора щодо врахування в системі оцінки економічної ефективності рівня потенційних можливостей системи захисту корпоративної інформації. Проте, його характеристика носить декларативний характер та потребує більш детального опису

5. У підрозділі 5.3 (с. 305-313) запропоновано підхід до оцінки ризиків інформаційної безпеки підприємства в автоматизованих системах захисту корпоративної інформації, який за рахунок залучення для оцінки ризиків інформаційної безпеки апарату Байєсовських мереж та штучної нейронної мережі дозволяє застосувати контрзаходи захисту інформаційної безпеки. В представленому вигляді даний підхід не містить авторських рекомендацій з приводу конкретизації практичних дій щодо превентивної адаптації сегментів корпоративного інформаційного простору до нових загроз, що надає цьому підходу елементи певної незавершеності.

Проте, зазначені зауваження мають дискусійний характер з огляду на чітко означені позиції автора з порушеної проблематики – економічна ефективність систем захисту корпоративної інформації, при цьому не знижують високого наукового ступеня дисертаційної роботи та не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дослідження.

Загальна оцінка дисертаційної роботи та її відповідність встановленим вимогам. Дисертаційна робота Чубаєвського Віталія Івановича на тему «Економічна ефективність систем захисту корпоративної інформації» є, завершеною та цілісною кваліфікаційною науковою працею, що характеризується єдністю змісту та виконана здобувачем самостійно з дотриманням принципів академічної доброчесності.

У дисертаційній роботі отримано нові науково-обґрунтовані і достовірні результати та висновки, які є актуальними, містять наукову новизну, мають теоретичне та практичне значення національного рівня, опубліковані у наукових міжнародних та вітчизняних рецензованих виданнях та дозволили авторові забезпечити розв'язання проблеми щодо забезпечення ефективного захисту корпоративної інформації. Дисертація якісно збагачує наукові погляди на сукупність теоретичних, методичних та практичних основ економічної ефективності системи захисту корпоративної інформації та є суттєвим внеском у розвиток економічної науки і управління підприємствами.

За своїм змістом дисертація відповідає паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Реферат повною мірою віддзеркалює структуру, основні положення й висновки дисертації та не містить інформації, яка відсутня в дисертаційній роботі.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що дисертаційна робота на тему «Економічна ефективність систем захисту корпоративної інформації», за змістом і оформленням відповідає вимогам п. 7-9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197, а її автор Чубаєвський В.І. заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:
завідувач кафедри фінансів та обліку
Львівського державного університету
внутрішніх справ
доктор економічних наук, професор

Степан МЕЛЬНИК

